

Araştırma Dersinin Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırma Yeterlik ve Bilgi Okuryazarlık Becerilerine Etkisi

The Effect of Research Course on Research Competence and Information Literacy Skills of Nursing Students

Melek ERTÜRK YAVUZ, Enes BULUT, Amine TERZİ

ÖZ

Çalışmanın amacı, lisans eğitiminde verilen araştırma dersinin Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki bir üniversitenin hemşirelik bölümü öğrencilerinin araştırma yeterlik ve bilgi okuryazarlık becerilerine olan etkisini tespit etmektir. Tek grup ön test- son test kontrol grupsuz yarı deneysel araştırma türünde olan çalışmamız üçüncü sınıf hemşirelik öğrencileri (n=67) ile gerçekleştirildi. Veri toplama sürecinde "Öğrenci Soru Formu", "R-COMP Araştırma Yeterlikleri Ölçeği" ve "Bilgi Okuryazarlık Ölçeği" kullanıldı. Veriler ortalama, sayı, yüzdelik ve bağımlı gruplarda t testi ile analiz edildi. R-COMP araştırma yeterlikleri ölçeği ön test ve son test ortalama puanları incelendiğinde araştırma dersinin ortalama puanları istatistiksel yönden anlamlı şekilde artırdığı görüldü (t= -3.998, p<0.001). R-COMP araştırma yeterlikleri ölçeğinin kuramsal boyutlarına bakıldığında; yöntemsel beceriler (t=-2.944, p=0, 004), iletişim becerileri (t=-4.363, p<0.001) ve içerik bilgisi (t=-4.930, p<0.001) kuramsal boyutlarına ilişkin puan ortalamalarında son test ortalamalarının anlamlı şekilde yüksek olduğu saptandı. Bilgi okuryazarlığı ölçeği ön test ve son test ortalama puanları incelendiğinde ise son test ortalama puanında artış olduğu, ancak farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlendi (t=-1.357, p=0.180). Sonuç olarak lisans döneminde verilen araştırma dersinin hemşirelik öğrencilerinin araştırma yeterlik becerilerinin geliştirilmesine olumlu etkisi olmuştur. Ayrıca anlamlı bir fark olmasa da araştırma dersi, hemşirelik öğrencilerinin bilgi okuryazarlık becerisinde de artış sağlamıştır.

Anahtar Sözcükler: Araştırma dersi, Araştırma yeterliliği, Bilgi okuryazarlığı, Hemşirelik öğrencileri

ABSTRACT

The aim of the study is to determine the effect of the research course given in undergraduate education on the research proficiency and information literacy skills of the nursing department students of a university in the Eastern Black Sea Region. It is a non-controlled quasi-experimental study with a single group pre-test-post-test design and was carried out with third-year nursing students (n=67). "Student

Ertürk Yavuz M., Bulut E., & Terzi A., (2024). Araştırma dersinin hemşirelik öğrencilerinin araştırma yeterlik ve bilgi okuryazarlık becerilerine etkisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 14(1), 17-23. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1213120>

Melek ERTÜRK YAVUZ (✉)

ORCID ID: 0000-0002-4196-6317

Artvin Çoruh Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Artvin, Türkiye
Artvin Çoruh University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Artvin, Türkiye
melekerturk87@gmail.com

Enes BULUT

ORCID ID: 0000-0002-1579-6887

Artvin Çoruh Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Artvin, Türkiye
Artvin Çoruh University, Faculty of Health Sciences, Department of Emergency Aid and Disaster Management, Artvin, Türkiye

Amine TERZİ

ORCID ID: 0000-0003-4327-3706

Artvin Çoruh Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Artvin, Türkiye
Artvin Çoruh University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Artvin, Türkiye

Geliş Tarihi/Received : 01.12.2022

Kabul Tarihi/Accepted : 25.04.2024

Bu eser "Creative Commons Atıf-GayriTicari-4.0 Uluslararası Lisansı" ile lisanslanmıştır.

Questionnaire”, “R-COMP Research Competencies Scale” and “Information Literacy Scale” were used in the data collection process. The data were assessed through mean, number, percentage and dependent groups t-tests. When the R-COMP research competencies scale pre-test and post-test mean scores were examined, it was seen that the research course increased the mean scores statistically ($t=-3.998$, $p<0.001$). When the theoretical dimensions of the R-COMP research competencies scale were examined, the post-test mean scores of the theoretical dimensions of methodological skills ($t=-2.944$, $p=0.004$), communication skills ($t=-4.363$, $p<0.001$) and content knowledge ($t=-4.930$, $p<0.001$) were found to be significantly higher. Analysis of the information literacy scale pre-test and post-test mean scores demonstrated an increase in the post-test mean score, but the difference was not statistically significant ($t=-1.357$, $p=0.180$). In conclusion, the research course given during undergraduate education had a positive effect on the development of nursing students’ research competence skills. The research course also increased the information literacy skills of nursing students, although the difference was not statistically significant.

Keywords: Research course, Research competence, Information literacy, Nursing students

GİRİŞ

Araştırma “*bilinmeyen olay ve etmenleri ortaya çıkarabilmek, bilinenleri geliştirmek, herhangi bir konuyu aydınlatmak, bir soruna çözüm getirmek, belirli kavramlara, kuramlara ya da yasalara ulaşabilmek amacıyla yapılan bilimsel bir çalışmada*” olarak tanımlanmaktadır (Sümbüloğlu, 2017). Yeterlilik ise “*bir işi yapabilecek yetenekte olma; kifayet, liyakat*” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2022). Ülkemizde hemşirelik alanında yapılan araştırmalar giderek artmaktadır. Ancak bu araştırmaların büyük çoğunluğu akademisyen hemşireler tarafından yapılmakta ve yayınlanmaktadır (Kelleci et al., 2008). Klinisyen hemşirelerin; zaman yetersizliği, araştırma yapmaya yönelik yeterli teori ve pratiğe sahip olmama, araştırmanın iş yükü getirmesi ve hemşire yöneticilerinin araştırma tasarımı ve yürütmesi ile ilgilenmemesini araştırma yapamama nedenleri olarak gördükleri saptanmıştır (Yanagawa et al., 2014; Özdil et al., 2019). Bu nedenle hemşirelerin araştırma ile ilgili daha fazla bilgi ve tecrübeye sahip olabilmesi için lisans eğitimi süresince araştırma yeterliği kazanması oldukça önemlidir (Mattila et al., 2005; Halcomb & Peters, 2009).

Bilgi okuryazarlığı; “*bilgiye ulaşma, bilgiyi toplama, analiz etme, yorumlama ve değerlendirme faaliyetlerini etkili bir biçimde gerçekleştirme özellikleri*” olarak tanımlanmakta olup yaşam boyu öğrenmenin temel taşı oluşturulmaktadır (Özen et al., 2020, s.21). Sağlık sektöründe bilgi kaynaklarında sürekli bir artış ve değişim yaşanmaktadır. Bu gelişmelere bağlı olarak en doğru bilgiyi elde etme ve kullanma konusunda zorunluluk ortaya çıkmaktadır (Özel, 2016; İlman et al., 2020). Lisans eğitimi bilginin okuryazarlığı ile ilgili verilen eğitimlerin hemşirelik öğrencilerinin yararlı bilgiye erişim, yenilikleri takip etme ve yaratıcılıklarını geliştirmelerine olumlu katkısı olduğu ve bilgi okuryazarlığı iyi olan öğrencilerin daha başarılı olduğu belirlenmiştir (Sonya, 2014; Acun et al., 2018). Ayrıca hemşirelerin bilgi okuryazarlık düzeyinin artması, çalışırken en güncel kanıt kullanmalarını ve yenilikçi olmalarını sağlamaktadır (Yılmaz et al., 2020; Baran et al., 2020). Bu nedenle hemşirelik eğitiminin hedeflerinden biri, bilgi okuryazarlık becerisini kazandırmaktır (Purnell et al., 2020; Özen et al., 2020).

Araştırma konusu ile ilgili alanyazın taraması yapıldığında sınırlı çalışmaya ulaşılmıştır. Robertson ve Felicilda-Reynaldo’nun (2015) mezun hemşirelik öğrencilerinin bilgi okuryazarlık öz ye-

terliliğini ve uygulama becerisini, Özen ve arkadaşlarının (2020) hemşirelik öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı ile bireysel yenilikçilik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği saptanmıştır. Karadağ ve Özdemir (2015), Kes ve Şahin (2019) ve Özdil ve arkadaşları (2019) hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya yönelik tutumlarını incelemişlerdir. Keib ve arkadaşları (2017) araştırma dersinin, hemşirelik öğrencilerinin araştırma yapma ve kanıt dayalı uygulama algılarına etkisini; Yıldız (2016) ise araştırma metodları dersinin, bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin bilgi okuryazarlık becerisine etkisini araştırmıştır. Lisans eğitimi kapsamında verilen araştırma dersinin hemşirelik lisans öğrencilerinin hem araştırma yeterlik hem de bilgi okuryazarlığına olan etkisini ölçen çalışmaya literatürde rastlanılmamıştır. Bu nedenle çalışma, araştırma dersinin Doğu Karadeniz Bölgesi’ndeki bir üniversitenin hemşirelik bölümü üçüncü sınıf öğrencilerinin araştırma yeterlik ve bilgi okuryazarlık becerilerine olan etkisini belirlemek amacıyla yapıldı. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın soruları aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

1. Çalışmaya katılan öğrencilerin tanıtıcı bilgileri nelerdir?
2. Hemşirelikte araştırma dersinin hemşirelik öğrencilerinin araştırma yeterliklerine etkisi var mıdır?
3. Hemşirelikte araştırma dersinin hemşirelik öğrencilerinin bilgi okuryazarlık becerilerine etkisi var mıdır?
4. R-COMP araştırma yeterlikleri ölçeği kuramsal boyutlarının ön test- son test ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Hemşirelikte araştırma dersinin hemşirelik öğrencilerinin bilimsel faaliyetlerine etkisi var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Türü

Çalışma tek grup ön test- son test kontrol grupsuz yarı deneysel araştırma türündedir. Deneysel çalışmalar, değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkisini ortaya koyan araştırmalar olarak tanımlanmaktadır. Yarı deneysel araştırmaların amacı da deneysel çalışmalarla aynıdır. Ancak yarı deneysel desende, çalışma grupları tesadüfen seçilmemektedir (Ateş & Mazi, 2017). Tek grup ön test - son test kontrol grupsuz araştırma modelinde hem yapılacak olan girişimin öncesinde (ön test) hem de giri-

şimin sonrasında (son test) ölçümler yapılmaktadır (Karasar, 2014).

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Hemşirelikte Araştırma dersini alan Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü üçüncü sınıf öğrencileri oluşturdu (n=85). Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip evrenin tamamına ulaşmak hedeflendi. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve 14 haftalık dersin en az 10 haftasına katılım sağlayan öğrenciler örnekleme dahil edildi. Bu nedenle çalışma 67 öğrenci ile yapıldı ve evrene ulaşma oranı %78.8 olarak saptandı.

Veri Toplama Araçları

Veriler toplanırken "Öğrenci Soru Formu", "R-COMP Araştırma Yeterlikleri Ölçeği" ve "Bilgi Okuryazarlığı Ölçeği" kullanıldı.

Öğrenci Soru Formu

Öğrenci soru formu, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olup 14 sorudan oluşmaktadır. Formun ilk 10 sorusu öğrencilerin tanıtıcı özellikleri (yaş, cinsiyet, mezun olunan lise, akademik genel not ortalaması, mesleği isteyerek seçme vb.), diğer 4 sorusu ise bilimsel faaliyetlere (Türkçe ve İngilizce makale okuduğunda anlama, bilimsel araştırma yapma ve bilimsel araştırma yapmayı isteme durumu) ilişkin sorulardır.

R-COMP Araştırma Yeterlikleri Ölçeği

R-COMP Araştırma Yeterlikleri Ölçeği; 2018 yılında Böttcher ve Thiel tarafından geliştirilmiş olup, Türk dili ve kültürüne uyarlanması 2018 yılında Alkan tarafından yapılmıştır. Ölçek 32 maddeden oluşmakta olup; beş kuramsal boyutu vardır. Bu boyutlar "problem durumuna ilişkin alanyazın taraması becerileri (1.-4. madde), yöntemsel beceriler (5.-12. madde), araştırma bulgularını yansıtmaya becerileri (13.-18. madde), iletişim becerileri (19.-23. madde) ve içerik bilgisi (24.-32. madde)" şeklindedir. Maddeler beşli likert üzerinde puanlanmaktadır. Ölçekte yer alan üç madde (5, 8 ve 21. madde) ters puanlanmaktadır. Böttcher ve Thiel'in (2018) çalışmasında ölçeğin temel boyutlarına ilişkin Cronbach alfa katsayıları .87 ile .92 ve alt boyutlarına ilişkin Cronbach alfa katsayıları .73 ile .87 olarak belirlenmiştir. Alkan'ın (2018) çalışmasında ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları ölçeğin tümü, boyutları ve alt boyutları için .73 ile .96 arasında saptanmıştır. Çalışmamızda ölçeğin Cronbach Alpha değeri ön testte .92 son testte .91 olarak bulunmuştur.

Bilgi Okuryazarlığı Ölçeği

Bilgi Okuryazarlığı Ölçeği; 2011 yılında Adıgüzel tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 29 sorudan oluşmakta olup beşli likert tipindedir. Tüm maddelere verilen puanlar toplanarak ölçek puanı elde edilmekte olup; ölçekten 29-145 arası puan alınabilmektedir. Ölçeğin genel Cronbach Alpha iç güvenilirlik katsayısı .92 olarak belirlenmiştir (Adıgüzel, 2011). Çalışmamızda ölçeğin Cronbach Alpha değeri ön testte .90 son testte .94 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Hemşirelikte Araştırma dersinin ilk haftasında öğrencilere ça-

lışma hakkında bilgi verildi. Gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilere dersin başında (birinci hafta, 11 Ekim 2021) ve sonunda (14. Hafta, 10 Ocak 2022) Öğrenci Soru Formu, R-COMP Araştırma Yeterlikleri Ölçeği ve Bilgi Okuryazarlığı Ölçeği uygulandı. Veri toplama araçlarının uygulanma süresi yaklaşık 10-15 dakika sürdü.

Hemşirelikte Araştırma Dersi;

Hemşirelikte araştırma dersi, ilgili kurumda hemşirelik üçüncü sınıf öğrencilerine haftada iki saat teorik ders şeklinde verilen ve "zorunlu" ders kapsamında olan bir derstir.

Ders içeriği; bilgi kaynağı ve bilim, literatür taraması, veri türleri ve toplama yöntemleri, araştırmanın aşamaları (konu belirleme, araştırmanın planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi, rapor ve makale hâline getirilmesi), anket hazırlama, araştırma türleri, örnekleme yöntemleri, ölçekler, araştırmalarda yapılan hatalar, araştırmalarda etik kurallar, araştırmalarla bilgi üretimi, üretilen bilginin/bilgilerin tüketiciye sunumu, bilimsel dergiler, veri tabanları, bilimsel etkinlikler (kongre, sempozyum vb.) ve sözel/poster bildiri hazırlama tekniklerinden oluşmaktadır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 24.0 paket programında analiz edildi. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilk testi ile incelendi ve verilerin normal dağıldığı saptandı. Verilerin değerlendirilmesinde; ortalama, sayı, yüzdelik ve bağımlı gruplarda t -testi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edildi. Hemşirelikte araştırma dersi çalışmanın bağımsız değişkeni iken; R-COMP araştırma yeterlikleri ve bilgi okuryazarlık ölçek puanları çalışmanın bağımlı değişkenleridir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için üniversite bünyesindeki Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (E-18457941-050.99-27557, 27.10. 2021) etik izin ve araştırmanın yürütüldüğü kurumdan kurum izni alınmıştır. Ayrıca çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilere araştırma hakkında bilgilendirme yapılarak öğrencilerden sözel onam alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma verileri tek bir üniversitenin hemşirelik öğrencilerinin verileri ile sınırlı olduğu için çalışma sonuçlarının, yalnızca çalışmanın yapıldığı üniversitenin hemşirelik öğrencilerine genellenilebilecek olması araştırmanın sınırlılığdır. Ayrıca çalışmanın kontrol grupsuz olarak yapılması araştırma için sınırlılık oluşturmaktadır.

BULGULAR

Araştırma kapsamında öğrencilerin tanıtıcı bilgilerine ilişkin istatistikler ve R-COMP araştırma yeterlikleri ve bilgi okuryazarlığı ölçeklerinin ön test ve son test ortalama puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Ayrıca R-COMP araştırma yeterlikleri ölçeği kuramsal boyutlarının ön test- son test ortalama puanları arasındaki ilişki ve öğrencilerin araştırma dersi öncesi ve sonrası bilimsel faaliyetlerine ilişkin bilgileri de ele alınmıştır.

İlk araştırma sorusu, öğrencilerin tanıtıcı bilgileri ile ilgili olup, veriler tanımlayıcı istatistik (ortalama, sayı, yüzdelik) ile belirtilmiştir. Öğrencilerin yaş ortalaması 21.34 ± 1.69 ve akademik genel not ortalaması 3.03 ± 0.37 olup, %61.2'i kadın ve %73.1'i Anadolu/süper/fen lisesi mezunudur. Öğrencilerin %47.8'inin her zaman kullanabileceği bilgisayarı ve %64.2'sinin her zaman internet erişimi olup; %52.2'si hemşirelik bölümünü isteyerek seçmiştir. Öğrencilerin %40.3'ü lisansüstü eğitim ve %40.3'ü akademik kariyer yapmayı istemektedir (Tablo 1).

Tablo 1: Öğrencilerin Tanıtıcı Bilgileri

Tanıtıcı Bilgiler	Ort ±Ss	
Yaş	21.34±1.69	
Akademik genel not ortalaması	3.03±0.37	
	n	%
Cinsiyet		
Kadın	41	61.2
Erkek	26	38.8
Mezun Olunan Lise		
Anadolu/süper/fen lisesi	49	73.1
Sağlık meslek lisesi	10	14.9
Diğer*	8	12.0
Her zaman kullanılabilecek bilgisayar		
Var	32	47.8
Yok	24	35.8
Bazen	11	16.4
Her zaman internete erişim imkânı		
Var	43	64.2
Yok	5	7.4
Bazen	19	28.4
Mesleği isteyerek seçme durumu		
Evet	35	52.2
Hayır	12	17.9
Kısmen	20	29.9
Lisansüstü eğitim yapmayı isteme durumu		
İstiyorum	27	40.3
İstemiyorum	16	23.9
Kararsızım	24	35.8
Akademik kariyer yapmayı isteme durumu		
İstiyorum	27	40.3
İstemiyorum	16	23.9
Kararsızım	24	35.8
Toplam	67	100.0

*Anadolu İmam Hatip Lisesi, Ticaret Meslek Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi

İkinci araştırma sorusu uyarınca, R-COMP araştırma yeterlikleri ölçeği ön test ve son test ortalama puanlarına yönelik yapılan t testinde son test lehine anlamlı bir farklılık görüldü ($t = -3.998$, $p < 0.001$). Üçüncü araştırma sorusu kapsamında, bilgi okuryazarlığı ölçeği ön test ve son test ortalama puanlarına yönelik yapılan t testine göre anlamlı farklılık olmadığı saptandı ($p > 0.05$) (Tablo 2).

Dördüncü araştırma sorusu kapsamında, hemşirelik öğrencilerinin R-COMP araştırma yeterlikleri ölçeği kuramsal boyutlarının ön test-son test ortalama puanlarına yönelik yapılan t testinde; yönetsel beceriler ($t = -2.944$, $p = 0.004$), iletişim becerileri ($t = -4.363$, $p < 0.001$) ve içerik bilgisi ($t = -4.930$, $p < 0.001$) kuramsal boyutlarına ilişkin puan ortalamalarında son test lehine anlamlı bir farklılık olduğu saptandı. Problem durumuna ilişkin alanyazın taraması becerileri ve araştırma bulgularını yansıtmaya becerileri kuramsal boyutlarında ön test ile son testten alınan puanlar arasında anlamlı farklılık olmadığı bulundu ($p > 0.05$) (Tablo 3).

Beşinci araştırma sorusu kapsamında, hemşirelik öğrencilerinin araştırma dersi öncesi ve sonrası bilimsel faaliyetlere ilişkin bilgileri Tablo 4'te yer almakta olup, veriler sayı ve yüzdelik gibi tanımlayıcı istatistik ile belirtilmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin Türkçe makale okuduklarında anlama oranı ders öncesi %74.6 iken, ders sonrası %73.1'dir. Öğrencilerin %70.1'i ders öncesi, %68.6'sı ise ders sonrası dönemde İngilizce makale okuduklarında anlamadıklarını ifade etti. Öğrencilerin %85.1'i ders öncesi, %80.6'sı ise ders sonrası dönemde bilimsel araştırma yapmadıklarını belirtti. Öğrencilerin %40.3'ü ders öncesinde bilimsel araştırma yapmayı isteme konusunda kararsız iken; ders sonrası dönemde ise öğrencilerin %44.8'i bilimsel araştırma yapmayı istemektedir (Tablo 4).

TARTIŞMA

Kanıtı dayalı hemşirelik uygulamalarına ulaşmak için hemşirelerin; araştırma yapma, araştırmaları eleştirel olarak analiz etme ve yorumlama ile bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirebilmelerini sağlamak önem arz etmektedir (Purnell et al., 2020). Lisans ders müfredatında yer alan araştırma dersi ile bu becerilerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmamız, araştırma dersinin Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki bir üniversitenin hemşirelik bölümü üçüncü sınıf öğrencilerinin araştırma yeterlik ve bilgi okuryazarlık becerilerine olan etkisini belirlemek amacıyla yapıldı.

Bu çalışmada öğrencilerin, R-COMP araştırma yeterlikleri ölçeği son test puan ortalamalarının ön teste göre istatistiksel ola-

Tablo 2: Öğrencilerin R-COMP Araştırma Yeterlikleri ve Bilgi Okuryazarlığı Ölçeği Ön Test- Son Test Ortalama Puanlarının Dağılımı

Puan	Gruplar	n	Ort± Ss	df	t	p
R-COMP araştırma yeterlikleri ölçeği	Ön test	67	100.10±15.63	66	-3.998	<0.001
	Son test	67	109.90±14.54			
Bilgi okuryazarlığı ölçeği	Ön test	67	107.69±13.85	66	-1.357	p=0.180
	Son test	67	110.81±17.35			

t: Bağımlı gruplarda t testi

Tablo 3: Öğrencilerin R-COMP Araştırma Yeterlikleri Ölçeği Kuramsal Boyutlarının Ön Test- Son Test Ortalama Puanlarının Dağılımı

		n	Ort±Ss	df	t	p
Problem durumuna ilişkin alanyazın taraması becerileri	Ön test	67	14.10±1.98	66	-0.088	0.930
	Son test	67	14.13±2.53			
Yöntemsel beceriler	Ön test	67	25.58±5.00	66	-2.944	0.004*
	Son test	67	27.68±3.61			
Araştırma bulgularını yansıtma becerileri	Ön test	67	21.23±4.14	66	-1.117	0.268
	Son test	67	21.97±3.71			
İletişim becerileri	Ön test	67	14.29±2.87	66	-4.363	<0.001**
	Son test	67	16.31±2.80			
İçerik bilgisi	Ön test	67	24.88±6.39	66	-4.930	<0.001**
	Son test	67	29.79±5.27			

t: Bağımlı gruplarda t testi, *0.01 düzeyinde anlamlı, **0.001 düzeyinde anlamlı.

Tablo 4: Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırma Dersi Öncesi ve Sonrası Bilimsel Faaliyetlere İlişkin Bilgileri

Tanıtıcı Bilgiler	Ders Öncesi			Ders Sonrası		
		n	%		n	%
Türkçe makale okuduğunda anlama	Evet	50	74.6	Evet	49	73.1
	Hayır	3	4.5	Hayır	1	1.5
	Kısmen	14	20.9	Kısmen	17	25.4
İngilizce makale okuduğunda anlama	Evet	-	-	Evet	2	3.0
	Hayır	47	70.1	Hayır	46	68.6
	Kısmen	20	29.9	Kısmen	19	28.4
Bilimsel araştırma yapma durumu	Evet	10	14.9	Evet	13	19.4
	Hayır	57	85.1	Hayır	54	80.6
Bilimsel araştırma yapmayı isteme	Evet	25	37.3	Evet	30	44.8
	Hayır	15	22.4	Hayır	15	22.4
	Kararsız	27	40.3	Kararsız	22	32.8
Toplam		67	100.0		67	100.0

rak anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptandı. Eğitimler, bilgi/ beceri/yeterlik düzeyinde artış sağlamada önemli role sahiptir (Yıldız, 2016; Purnell et al., 2020). Bu nedenle ders sonrasında öğrencilerin araştırma yeterlik becerisinde artış olduğu düşünülmektedir. Ancak literatürde çalışmamızdan farklı sonuçların elde edildiği araştırma da bulunmaktadır (Karadaş & Özdemir, 2015). Karadaş ve Özdemir'in (2015) çalışmasında alanyazın tarama ve makale değerlendirme eğitimi sonrasında hemşirelik lisans öğrencilerinin araştırmalara ilişkin farkındalık ve tutumlarının arttığı ancak farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir.

R-COMP araştırma yeterlik ölçeği kuramsal boyutlarının ön test-son test ortalama puanlarına bakıldığında; yöntemsel beceriler, iletişim becerileri ve içerik bilgisi kuramsal boyutlarına ilişkin puan ortalamalarında son test lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. On dört hafta boyunca işlenen araştırma dersinin, öğrencilerin bu kuramsal boyutlardan daha yüksek puan almalarında etkili olduğu düşünülmektedir. Problem durumuna ilişkin alanyazın taraması ve araştırma bulgularını

yansıtma becerileri kuramsal boyutlarında ise ön test ile son testten alınan puanlar arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bu durumun, ders öncesinde de öğrencilerin bu kuramsal boyut puanlarının yüksek olmasından kaynaklandığı tahmin edilmektedir.

Çalışmamızda, hemşirelik öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı ölçeğinden son testte ön teste göre daha yüksek puan aldığı ve farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır. Anlamlı fark çıkmamasının nedeninin öğrencilerin eğitim öncesinde de bilgi okuryazarlık seviyelerinin literatüre benzer şekilde ortalamının üzerinde olmasından kaynaklandığı tahmin edilmektedir (Özel, 2016; Özen et al., 2020). Yıldız'ın (2016) bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada araştırma metodları dersini alan öğrencilerin bilgi okuryazarlık becerisinde artış olduğu saptanmıştır. Purnell ve arkadaşlarının (2020) sistematik derlemesinde de eğitim ile hemşirelik lisans öğrencilerinin bilgi okuryazarlık becerisinde artış sağlanabileceği belirtilmiştir. Çalışma bulgularımız literatür ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmamızda, hemşirelik öğrencilerinin yaklaşık dörtte üçü hem dersin başında hem de bitiminde Türkçe makaleleri anladıklarını ifade ederken İngilizce makaleleri anlamadıklarını belirtmişlerdir. Karadaş ve Özdemir'in (2015) çalışmasında hemşirelik lisans öğrencilerinin üçte ikisi, literatür tarama ve makale değerlendirme eğitimi öncesi ve sonrasında Türkçe makale okuduklarında anladıklarını ifade etmişlerdir. Aynı çalışmada eğitim öncesi öğrencilerin %70'inin, eğitim sonrası ise %53.3'ünün İngilizce makale okuduklarında "kısmen" anladıkları belirlenmiştir. Çalışma bulgularımız Karadaş ve Özdemir'in (2015) çalışmasından farklılık göstermekte olup; çalışmamızda, öğrencilerin Türkçe ve İngilizce makale okuduklarında anlama oranları daha düşüktür. Çalışmamızda, öğrencilerin %85.1'inin araştırma dersi öncesi, %80.6'sının ise ders sonrası dönemde bilimsel araştırma yapmadıkları bulunmuştur. Toraman ve arkadaşlarının (2013) çalışmasında entegre eğitim programındaki hemşirelik lisans öğrencilerinin %69.8'inin, klasik eğitim programındaki öğrencilerin ise %80.0'ninin en az bir kez araştırma etkinliğine katıldığı saptanmıştır. Keib ve arkadaşlarının (2017) çalışmasında ise hemşirelik lisans öğrencilerinin %50.9'unun araştırma kursu öncesinde bilimsel bir çalışmaya katılmadıkları belirlenmiştir. Çalışmamıza katılan öğrencilerin bilimsel araştırma yapma oranı belirtilen çalışmalara göre düşüktür. Öğrencilerin öğrenim gördükleri kurumların farklı olması araştırma yapma oranını etkileyebilir (Ünsal et al., 2014). Ayrıca COVID-19 pandemi döneminde yüz yüz eğitime ara verildiği için öğrencilerin araştırma yapmalarının olumsuz etkilendiği tahmin edilmektedir. Araştırmamızda, araştırma dersi öncesinde öğrencilerin yarısına yakını araştırma yapma konusunda kararsız iken, ders sonrası dönemde yarısına yakınının araştırma yapmayı istedikleri belirlendi. Karadaş ve Özdemir'in (2015) çalışmasında eğitim öncesi ve sonrasında hemşirelik öğrencilerinin %80.0'ninin araştırma yapmak için istekli oldukları saptanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin bilimsel araştırmaya yönelik tutumlarının olumlu olduğunu belirten başka çalışmalarda bulunmaktadır (Kes & Şahin, 2019; Özdil et al., 2019). Çalışmamıza katılan öğrencilerin bilimsel araştırma yapmayı isteme oranı literatüre göre düşük olmakla beraber, araştırma dersi sonrası öğrencilerin bilimsel araştırma yapmayı isteme oranında artış olmuştur.

SONUÇ

Hemşirelikte araştırma ve bilgi okuryazarlığı hemşirelerin hem kendileri için hem de bireylerin sağlığını korumak ve geliştirmek için sahip olmaları gereken bir beceridir. Bu becerilerin lisans eğitiminden itibaren kazandırılması gerekmektedir. Çalışmada öğrencilere verilen araştırma dersinin öğrencilerin araştırma yeterlik düzeyinde anlamlı şekilde artış meydana getirdiği belirlenmiştir. R-COMP araştırma yeterlikleri ölçeği kuramsal boyutlarına bakıldığında beş kuramsal boyuttan üçünde (yöntemsel beceriler, iletişim becerileri, içerik bilgisi) anlamlı şekilde artış meydana geldiği saptanmıştır. Bunun yanı sıra, anlamlı fark olmasa da araştırma dersini alan öğrencilerin bilgi okuryazarlık becerisinde artış olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin hem ders öncesi hem de ders sonrası dönemde Türkçe makale okuduğunda anlama durumlarının iyi olduğu, İngilizce makaleleri ise anlamakta zorlandıkları saptanmıştır. Öğrencilerin bilimsel

araştırmalarda çok az görev aldıkları ve ders sonrasında bilimsel araştırma yapmayı isteme oranında artış olduğu belirlenmiştir.

Lisans döneminde hemşirelik öğrencilerine araştırma dersi verilmektedir. Ancak bu ders genellikle teorik olarak işlenmekte olup, uygulamalı olarak işlenmemektedir. Bu durum hemşirelerin araştırmacı rolünü olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle, hemşirelik öğrencilerinin lisans bitirme tezi ile mezun olması önerilmektedir. Hemşirelik öğrencileri bilimsel aktivitelere katılma konusunda desteklenmeli, öğrencilere araştırma yapmalarını sağlayacak ödev/projeler hazırlanmalıdır. Tüm öğretim elemanları, derslerinde hemşirenin araştırmacı rolünü vurgulamalıdır. Üniversitelerde öğrencilerin bilgi okuryazarlığını daha da iyi hâle getirmeye yönelik programlar oluşturulması gerekmektedir olup, kütüphanecilerin bu konuda eğitimciler ile birlikte aktif görev almaları önemlidir. Öğrencilerin araştırma yeterlik ve bilgi okuryazarlık becerisini daha da geliştirebilmek için farklı eğitim yaklaşımları denenebilir.

KAYNAKLAR

- Acun, İ., Yücel, C., & Demirhan, G. (2018). Üniversite öğrencilerinin bilgi kaynakları. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(1), 595-608.
- Adıgüzel, A. (2011). Bilgi okuryazarlığı ölçeğinin geliştirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 15-28.
- Alkan, M.F. (2018). R-COMP araştırma yeterlikleri ölçeğinin Türk dili ve kültürüne uyarlanması. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11, 15-28.
- Ateş, K.H., & Mazı, M.G. (2017). Kitap Özeti: bilimsel araştırma yöntemleri (Şener Büyüköztürk, Ebru Kılıç Çakmak, Özcan Erkan Akgün, Şirin Karadeniz, Funda Demirel). *Eurasian Education & Literature Journal*, 7, 56-94.
- Baran, G.K., Atasoy, S., & Şahin, S. (2020). Hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarına yönelik farkındalık ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 352-359.
- Böttcher, F., & Thiel, F. (2018). Evaluating research-oriented teaching: a new instrument to assess university students' research competences. *Higher Education*, 75(1), 91-110.
- Halcomb, E., & Peters, K. (2009). Nursing student feedback on undergraduate research education: Implications for teaching and learning. *Contemporary Nurse*, 33(1), 59-68.
- İlman, A.Y., Eşer, İ., & Aktan, G.G. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin kullandıkları bilgi kaynaklarının incelenmesi. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 3(1), 19-24.
- Karadaş, C., & Özdemir, L. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya yönelik farkındalık ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 30-39.
- Karasar, N. (2014). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Keib, C.N., Cailor, S.M., Kiersma, M.E., & Chen, A.M. (2017). Changes in nursing students' perceptions of research and evidence-based practice after completing a research course. *Nurse Education Today*, 54, 37-43.
- Kelleci, M., Gölbashi, Z., & Doğan, S. (2008). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin araştırma yapma ve araştırma sonuçlarını bakımında kullanma ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 10(2), 3-16.

- Kes, D., & Şahin, Ö.Ö. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin bilimsel araştırma yapmaya yönelik kaygı ve tutumlarının belirlenmesi. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 68-78.
- Mattila, L.R., Koivisto, V., & Häggman-Laitila, A. (2005). Evaluation of learning outcomes in a research process and the utilization of research knowledge from the viewpoint of nursing students. *Nurse Education Today*, 25(6), 487-495.
- Özdemir, K., Özcan, A., Muz, G., & Turaç, N. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin araştırma ve gelişmelere karşı farkındalık tutumları ve eleştirel düşünme becerileri. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci*, 11 (2), 109-119.
- Özel, N. (2016). Üniversite öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı becerilerinin değerlendirilmesi: Ankara Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 17(2), 247-64.
- Özen, N., Özkaptan, B.B., Akar, İ., & Terzioğlu, F. (2020). Hemşirelik öğrencilerinde bilgi okuryazarlığı ile bireysel yenilikçilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 17(2), 120-127.
- Purnell, M., Royal, B., & Warton, L. (2020). Supporting the development of information literacy skills and knowledge in undergraduate nursing students: An integrative review. *Nurse Education Today*, 95, 104585.
- Robertson, D.S., & Felicilda-Reynaldo, R.F.D. (2015). Evaluation of graduate nursing students' information literacy self-efficacy and applied skills. *Journal of Nursing Education*, 54(3), S26-S30.
- Sonya, L. (2014). The importance of knowing how to get things: information literacy and the healthcare Professional. *Journal of Mental Health*, 23(3), 113-114.
- Sümbüloğlu, V. (2017). Sağlık bilimlerinde araştırma yöntemleri. Ankara: Hatiboğlu Yayıncılık.
- Toraman, A.U., Temel, A.B., Kalkım, A., & Balyacı, Ö.E. (2013). Klasik ve entegre eğitim modeli ile öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya yönelik tutum ve farkındalıkları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(3), 132-138.
- Türk Dil Kurumu. 2022. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 25.07.2023)
- Ünsal, A., Karakurt, P., & Tanrıverdi, D. (2014). Farklı okullarda eğitim gören hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya, gelişmelere farkındalığı ve tutumunun belirlenmesi. *Balikesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2), 87-93.
- Yanagawa, H., Takai, S., Yoshimaru, M., Miyamoto, T., Katashima, R., & Kida, K. (2014). Nurse awareness of clinical research: a survey in a Japanese University Hospital. *BMC Medical Research Methodology*, 14(85), 2-8.
- Yıldız, A.K. (2016). Üniversite öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı becerisinin gelişiminde araştırma metotları dersinin rolü. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 154-169.
- Yılmaz, A., Saygılı, M., & Kaya, M. (2020). Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin e-sağlık okuryazarlığı düzeylerinin belirlenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31), 148-157.